

А.М. Зельницький, кандидат педагогічних наук, професор,
О.О. Пашкова
Національний університет оборони
України імені Івана Черняховського

МОНІТОРИНГ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто проблему моніторингу в системі вищої військової освіти. Узагальнено його основні завдання, рівні функціонування в контексті освіти, а також етапи проведення відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти”. Визначено, що об’єктами моніторингу в системі освіти можна вважати діяльність вищого навчального закладу, якість підготовки фахівців, кваліфікаційний рівень науково-педагогічних працівників, змістове наповнення навчальних програм, підручників тощо. Авторами розмежовано поняття “контроль”, “експертиза”, “аудит”, що можна вважати складовими моніторингу. Проаналізовано поняття “якість освіти”, “якість освітньої діяльності” та “якість підготовки фахівців”. Визначено, що завданнями вищого військового навчального закладу є підготовка компетентних військових фахівців та забезпечення якості наданих послуг. Виділено основні складові інтегральної компетентності випускника вищого військового навчального закладу. Зроблено висновок, що моніторинг в системі вищої військової освіти можна представити на трьох рівнях, що визначають систему вищої освіти в цілому, якість освітньої діяльності та якість підготовки військових фахівців. Авторами визначено показники та механізми моніторингу в системі вищої освіти, де механізмами є контроль, експертиза, аудит, у залежності від доцільності застосування.

Ключові слова: вища військова освіта, якість підготовки військових фахівців, моніторинг, контроль, експертиза.

Освіта є одним з показників розвинутості держави й запорукою успішного функціонування суспільних та економічних процесів.

Знаючи потреби суспільства та ринку праці, вищі навчальні заклади мають готувати фахівців як затребуваних, конкурентоспроможних фахівців у своїй галузі й нести соціальну відповідальність за їхнє становлення як професіоналів. Тому, саме якість підготовки майбутніх фахівців у ході освітньої діяльності є основним завданням, що стоїть перед навчальними закладами, у тому числі й військовими.

Військова складова системи освіти України має своїми пріоритетами відтворення кадрового потенціалу ЗС України, забезпечення підготовки висококваліфікованих військових фахівців як активних громадян, патріотів, надійних захисників суверенітету й територіальної цілісності України.

Метою сучасного етапу розвитку військової освіти є “...нарощування її інноваційного потенціалу, інтеграція в європейський і світовий військово-освітній і правовий простір, підготовка військових фахівців з високим рівнем професіоналізму, компетентності, інтелектуального розвитку, загальної та військово-професійної культури, здатних з високою ефективністю виконувати поставлені завдання щодо національної безпеки та оборони Вітчизни, до самонавчання, розвитку власної творчої індивідуальності, невтомного, наполегливого самостійного засвоєння нових знань протягом

життя, їх примноження, орієнтації в широких потоках різноманітної інформації, прийняття оптимальних рішень у нестандартних умовах” [1].

Тобто, в основу розвитку військової освіти, як цілісної системи, покладено поліпшення її якості, підвищення ефективності підготовки військових фахівців у ВВНЗ.

Система освіти, як і будь-яка інша система, ефективно функціонує лише за умови управління нею. Управління системою освіти засноване на знанні того, як протікає освітній процес. Цьому сприяє система моніторингу, що спрямована на відстеження ходу освітнього процесу з метою визначення якості його поточного стану та подальшого коригування.

Управління якістю відповідно до державного стандарту ДСТУ ISO 9000-2001 містить у собі такі складові:

планування якості – складова частина управління якістю, що зосереджена на встановленні мети у сфері якості та на визначенні операційних процесів і відповідних ресурсів, необхідних для досягнення мети у сфері якості;

контроль якості – складова частина управління якістю, що зосереджена на виконанні вимог до якості;

забезпечення якості – складова частина управління якістю, що зосереджена на створенні впевненості в тому, що вимоги до якості буде виконано;

поліпшення якості – складова частина управління якістю, що зосереджена на збільшенні здатності виконати вимоги до якості;

результативність – ступінь реалізації запланованої діяльності та досягнення запланованих результатів;

ефективність – співвідношення між досягненим результатом і використаними ресурсами.

Щодо моніторингу в системі освіти, то на даний час існує декілька підходів до визначення цього поняття та розкриття його змісту й основних складових.

Так, Г.В. Єльнікова розглядає “моніторинг” як комплекс процедур щодо спостереження, поточного оцінювання перетворень керованого об’єкта та спрямування цих перетворень на досягнення заданих параметрів розвитку об’єкта [2].

Н.Ф. Реймерс зазначає, що суть моніторингу полягає у виконанні двох взаємопов’язаних функцій: спостереження та попередження [3].

У тлумачному словнику сучасної української мови моніторинг визначено як безперервне стеження за яким-небудь процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату [4].

“Бажаним результатом” освітньої діяльності є підготовка кваліфікованих фахівців відповідно до вимог споживачів – держави, суспільства, виробництв.

З огляду на це, моніторинг у сфері освіти розглядається як система збирання, опрацювання, зберігання та поширення даних про стан освіти, прогнозування динаміки й основних тенденцій її розвитку та розроблення

науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень стосовно підвищення ефективності функціонування освітньої галузі [5].

Моніторинг як процес систематичного спостереження (стеження) має на меті дати відповідь про стан освітньої системи як у цілому, так й окремих її елементів: рівень наданих освітніх послуг навчальним закладом і якість професійної підготовки самих фахівців. Характерними рисами моніторингу є систематичність його проведення та аналіз динаміки, що спостерігається в тих чи інших процесах.

Моніторинг можна співвіднести із поняттями “експертиза”, “контроль” та “аудит”, що також спрямовані на дослідження певних об’єктів з метою виявлення недоліків і подальшим їх усуненням. Якщо моніторинг більш ширше поняття, що досліджує систему в цілому, то експертизу, контроль та аудит можна вважати його складовими, що застосовуються на “локальному” рівні. Наприклад, проаналізувати навчальні досягнення тих, хто навчається, визначити професіональний рівень викладачів, оцінити діяльність навчального закладу тощо. Тому, слід розмежувати ці поняття й дати їм визначення в контексті системи освіти.

Поняття “експертиза” визначається як метод дослідження й вирішення проблемних ситуацій компетентними фахівцями, які володіють спеціальними знаннями, шляхами вибору найбільш аргументованих рішень.

Експертиза в освіті – сукупність процедур необхідних для дослідження та оцінки всіх складових освіти з метою отримання професійного висновку про можливості й прогнози ефективної організації освітнього процесу [6].

Технологія експертизи, використання сукупності методів і критеріїв оцінки залежать від характеру експертизи, сфери її застосування. Для педагогічної експертизи найчастіше потрібна: розробка анкет, опитувальників, тестів, контрольно-діагностичних завдань.

Близьким поняттям до експертизи є “освітній аудит”. Цей термін відносно недавно увійшов до термінологічної бази, проте має декілька визначень. Так, під освітнім аудитом розуміється:

- 1) контроль якості підготовки тих, хто навчається, у навчальних закладах та інших організаціях, що здійснюють освітню підготовку;
- 2) атестація навчального закладу за якістю освіти [7].

Єфремова Н.Ф. дає більш детальне визначення, розуміючи під освітнім аудитом незалежне оцінювання результатів навчальної діяльності спеціальними атестаційними службами, які мають сертифікат на проведення контрольно-оцінювальних процедур стандартизованими методиками з дотриманням правил, установлених законом про освіту або іншими нормативними документами [8].

Тобто, здійснення освітнього аудиту покладається на компетентний орган (службу, організацію, агенцію), висновок якого має бути неупередженим і містити рекомендації щодо коригування та оптимізації системи.

У проекті Закону України “Про вищу освіту” запропоновано створити Національне агентство з забезпечення якості вищої освіти, що, за задумом,

має аналізувати якість освітньої діяльності, формувати критерії її оцінки та проводити ліцензійну експертизу ВНЗ. Тобто, проводити освітній аудит.

Певний досвід впровадження практик освітнього аудиту можна запозичити в Російській Федерації, де починається поступовий відхід від системи жорсткого ліцензування та акредитації, а суспільній експертній оцінці роботи навчальних закладів надають особливого значення. Положення про це прописані у Федеральній програмі розвитку освіти. Нова схема оцінки якості освіти має прийняти форму “аудиту в найширшому значенні слова”. Його, за задумом Міністерства освіти і науки, вестимуть уповноважені державою суспільні організації за участі представників освітнього співтовариства, працедавців, рекрутингових компаній [9].

Ще одним близьким за змістом поняттям є “контроль”. Контроль, як невід’ємний елемент управління, здійснюється на основі спостереження за поведінкою керованої системи з метою забезпечення оптимального її функціонування. На підставі даних контролю здійснюється прийняття оптимальних управлінських рішень. Здебільшого поняття “контроль” застосовується до визначення рівня навчальних досягнень тих, хто навчається, проводиться періодично й має “локальний” характер.

Процес моніторингу системи вищої освіти можна розглядати на різних рівнях його функціонування, а саме [10]:

на індивідуальному рівні – самооцінка студентами якості своєї професійної підготовки, суспільної, професійної та життєвої компетентності, досвіду оволодіння способами діяльності, навичками критичного мислення тощо;

на локальному рівні – оцінювання навчальним закладом учасників навчально-виховного процесу щодо якості освіти, досягнення ними поставленої мети в опануванні вимог державного стандарту відповідного рівня освіти, коригування стратегії розвитку за соціальними, педагогічними, економічними та іншими показниками;

на муніципальному рівні – оцінювання місцевими органами управління суб’єктів освітньої діяльності (рівня навчальних досягнень студентів, кваліфікації та педагогічної майстерності викладачів, компетентності керівників навчальних закладів тощо) і порівняння результатів діяльності власної мережі навчальних закладів;

на регіональному рівні – оцінювання ефективності функціонування місцевої системи освіти, зокрема підпорядкованих органів управління, забезпечення ними державної освітньої політики в регіоні, вибіркове вивчення ефективності роботи окремих навчальних закладів та органів управління, удосконалення мережі навчальних закладів на підставі аналізу одержаних даних;

на державному рівні – узагальненого оцінювання якості функціонування національної системи освіти та порівняння її показників з міжнародними індикаторами й системами, забезпечення єдиної методології державної атестації випускників навчальних закладів, аналіз і порівняння стану реалізації державної освітньої політики в різних регіонах України.

Виходячи з цього, показниками та механізмами моніторингу в системі вищої освіти можна вважати такі:

відповідність статусу навчального закладу до послуг, що він надає – *процедура акредитації та ліцензування закладу*;

кваліфікаційний рівень науково-педагогічних кадрів – *атестація, самооцінка*;

затребуваність спеціальностей (спеціалізацій) у тій чи іншій галузі – *аудит ринку праці, висновки рекрутингових компаній*;

рейтинг навчального закладу; відсоток випускників, працевлаштованих за спеціальностями; відсоток випускників, які працюють за спеціальністю через 1-5 років після закінчення вищого навчального закладу; рівень заробітної плати випускників – *оцінка незалежних агенцій з якості*;

оцінка готовності випускників до професійної діяльності керівником; самооцінка готовності випускників до професійної діяльності – *емпіричні методи дослідження (опитування, тестування студентів та викладачів)*;

якість підготовки майбутніх фахівців – *попередній, поточний, підсумковий контроль, самоконтроль навчальних досягнень*;

змістове наповнення навчальних програм, навчальних планів, якість освітніх ресурсів (підручників, посібників) – *експертна оцінка*.

Нормативно-правовою базою щодо порядку проведення моніторингу в системі освіти є Постанова Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2011 р. № 1283 “Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти”

Цей Порядок визначає механізм організації та проведення моніторингу якості дошкільної, позашкільної, початкової, базової та повної загальної середньої, професійно-технічної, базової та повної вищої освіти.

Відповідно до цієї постанови процес моніторингу в системі освіти проводиться за п’ятьма етапами:

визначення мети, завдань, термінів, процедури, методів проведення моніторингу та критеріїв оцінювання;

підготовка інструктивно-методичних матеріалів щодо проведення моніторингу;

безпосереднє проведення моніторингу;

аналіз результатів моніторингу, підготовка статистичної та аналітичної інформації про якість освіти;

оприлюднення зазначеної інформації.

Специфікою військової освіти є її спрямованість на підготовку компетентних військових фахівців. Під компетентністю військового фахівця, у даному контексті, слід розуміти інтегральний показник якості його підготовки, що характеризується ступенем здатності й готовності до постійного самовдосконалення, застосування сформованих знань, умінь, навичок, особистісних якостей і ціннісних орієнтацій при виконанні визначених службово-бойових функцій у звичайних та екстремальних умовах[11]. Вищий військовий навчальний заклад, надаючи освітні послуги, має забезпечувати якість останніх з вимогами державних стандартів.

Розглянемо детальніше такі поняття як “якість освіти”, “якість

освітньої діяльності” та “якість підготовки фахівців”.

У Законі України “Про вищу освіту” якість вищої освіти визначається як “...*сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і обумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства*” [12].

Натомість, І.Є. Булах розглядає якість освіти як *сукупність властивостей та характеристик освітнього процесу*, які надають йому здатності формувати визначений рівень професійної компетентності [10].

Щодо якості освітньої діяльності, то вона здебільшого стосується вищих навчальних закладів і може розглядатися як сукупність характеристик системи вищої освіти ВНЗ та її складових, яка визначає її здатність задовольняти встановлені й передбачені потреби окремої особи або (та) суспільства, тобто ступінь результативності педагогічної системи ВНЗ

Поняття якості підготовки фахівця визначається авторами як сукупність властивостей, якостей, здібностей і здатностей, характеристик фахівця, рівень яких формується в процесі здійснення ним навчальної діяльності в закладі вищої освіти й має відповідати вимогам споживачів (суспільства, ринка праці, роботодавців, самої особистості) [10, 13, 14].

Визначення рівня реалізації цих показників можливе за допомогою експертизи, аудиту та контролю як механізмів моніторингу, що характеризуються незалежністю й неупередженістю.

Адаптуємо надані вище теоретичні положення до моніторингу в системі вищої військової освіти. Моніторинг в системі вищої військової освіти слід розглядати на трьох рівнях.

Перший рівень – найвищий за ієрархією. Він стосується безпосередньо системи вищої військової освіти, що включає:

органи управління;

мережу вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів.

Другий рівень стосується якості освітньої діяльності, що здійснюється конкретним ВВНЗ, починаючи з акредитації, ліцензування, конкурсу, прийому, педагогічних і матеріальних умов, в яких здійснюється навчально-виховний процес, організації навчання тощо.

Моніторинг якості освітньої діяльності у ВВНЗ можна представити як інформаційну систему, що постійно оновлюється й поповнюється на основі безперервного стеження за станом і динамікою розвитку основних складових якості освіти за сукупністю визначених критеріїв з метою вироблення управлінських рішень з коригування небажаних диспропорцій на основі аналізу зібраної інформації та прогнозування подальшого розвитку досліджуваних процесів.

Створення інформаційної системи для формування цілісного уявлення про стан освітнього процесу, про якісні й кількісні зміни в ньому є основною метою моніторингу якості освіти у вищому навчальному закладі. Ця мета природно виникає на певному етапі еволюції освітньої системи. Її здійснення

можливе лише при становленні необхідних умов, наявності інтелектуальних, фінансових і матеріально-технічних можливостей самої системи освіти та її структурних компонентів.

Основними завданнями моніторингу якості освіти у ВВНЗ є:

- 1) розроблення комплексу показників, що забезпечують цілісне уявлення про стан освітнього процесу, про якісні й кількісні зміни в ньому;
- 2) систематизація інформації про стан і розвиток освітнього процесу у ВВНЗ;
- 3) забезпечення регулярного й наочного представлення інформації про процеси, що відбуваються у ВВНЗ;
- 4) інформаційне забезпечення аналізу й прогнозування стану й розвитку освітнього процесу, вироблення управлінських рішень.

Необхідно зазначити, що одним із завдань моніторингу є попередження про можливі ризики та небезпеку для ефективного функціонування системи. Причому не просто констатація факту появи змін, що становлять небезпеку, а саме попередження про неї перш ніж ситуація може стати незворотною. Тим самим створюється можливість запобігти або мінімізувати можливий деструктивний розвиток подій.

Здійснення моніторингу якості освітнього процесу із застосуванням вищезазначених принципів дозволяє дати відповіді на цілу низку практичних питань. Як зазначає М. В. Кісіль, "... за допомогою освітнього моніторингу робляться спроби відповісти на питання про ефективність тієї або іншої технології навчання, виділити чинники, що впливають на якість навчання, знайти приклади зв'язку кваліфікації викладача й результатів викладання, отримати об'єктивний зріз стану освітньої системи, підвести основу визначення її місця в рейтингу, слугувати розробці освітньої політики, давати матеріал для аналізу стану системи освіти у ВНЗ у порівнянні з іншими закладами освіти, узгоджувати параметри освітньої політики із світовими тенденціями" [15].

Третій рівень здійснення моніторингу в системі вищої військової освіти пов'язаний безпосередньо з якістю підготовки військових фахівців, де ключовим чинником слід вважати рівень сформованості компетентності слухача (курсанта) ВВНЗ. Основними складовими інтегральної компетентності випускника ВВНЗ, ВВП ВНЗ є такі: морально-етична; індивідуально-психологічна; організаційно-управлінська; правова; самовдосконалення; індивідуально-виховна; соціально-виховна; загальновійськова, тактична; тактико-спеціальна; військово-технічна; несення чергової служби; інформаційно-комунікативна; методична; загальнонаукова. Перелічені компетентності містять у собі відповідні професійно-важливі якості, що мають бути сформовані (розвинені) під час навчання курсанта (слухача) у ВВНЗ, ВВП ВНЗ. Так, наприклад, декомпозиція соціально-виховної компетентності може бути представлена як уміння та готовність курсантів (слухачів):

згуртувати військовий колектив;

формувані в особового складу почуття відповідальності за

підтримання себе, техніки та озброєння підрозділу у стані постійної бойової готовності;

здійснювати конкретні заходи щодо зміцнення військової дисципліни та правопорядку;

прищеплювати особовому складу навички безконфліктного, нерепресивного спілкування;

психологічно готувати особовий склад до дій в екстремальних умовах;

прищеплювати особовому складу почуття дружби, товариськості, взаємовиручки, шанобливого ставлення до командирів та начальників;

формувати в особового складу навичок спільної діяльності несення служби, виконання бойових завдань. Аналогічно декомпозується й організаційно-управлінська компетентність, що включає такі професійно-важливі якості:

уміння підтримувати підрозділ у стані постійної бойової готовності;

приймати рішення в звичайних умовах

приймати рішення в екстремальних умовах;

вирішувати нетипові завдання;

віддавати накази, розпорядження;

проводити службові наради;

доповідати, звітувати;

планувати;

організовувати; контролювати;

аналізувати, підбивати підсумок;

взаємодіяти;

організовувати безпечну діяльність підлеглих;

мотивувати підлеглих;

прийняти, здати посаду.

Тобто, моніторинг на третьому рівні передбачає безперервне стеження за процесом формування компетентностей і професійно-важливих якостей та ступенем їх сформованості у військових фахівців; відстеження їхньої адаптації до професійної діяльності на первинній посаді у військах при виконанні службово-бойових функцій і проведення аналізу отриманих результатів. Іншими завданнями моніторингу є відстеження процесів функціонування основних елементів системи управління якістю військової освіти: планування, забезпечення та поліпшення якості встановлення мети у сфері забезпечення якості освіти, їх трансформацію у відповідний зміст і методи освітньої діяльності, а також завчасне усунення причин відхилень від запланованого результату ефективності діяльності ВВНЗ, ВНП ВНЗ.

Подібний підхід до здійснення моніторингу в системі управління якістю освіти передбачає наявність у структурі ВВНЗ, ВНП ВНЗ відповідного підрозділу з фахівців-експертів, діяльність якого максимально сприятиме гарантованому забезпеченню якості підготовки військових фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Науменко М.І.* Управління якістю військової освіти : теорія, методологія, практика / Науменко М.І., Приходько Ю.І. // “Наука і оборона” – №1. – 2009. – С. 40-50.
2. *Єльнікова Г.В.* Наукові основи адаптивного управління закладами та установами загальної середньої освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Єльнікова Галина Василівна; Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2005. – 44 с.
3. *Реймерс Н.Ф.* Природопользование. Словарь справочник / Н.Ф. Реймерс – М.: Мысль, 1990. – С. 637.
4. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* / [уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2007. – 1736 с.
5. *Енциклопедія освіти* / Академія педагогічних наук України; гол. ред. В.Г.Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1037 с.
6. *Черепанов В.С.* Экспертные оценки в педагогических исследованиях. – М.: Педагогика, 1989. – 216 с.
7. *Образовательный аудит* [Электронный ресурс]. – Электрон. дан. (1 файл).– Режим доступа: www.finam.ru/dictionary/wordf01E7700003/default.asp?n=1.
8. *Ефремова Н.Ф.* Образовательный аудит качества учебного процесса и его результатов [Текст] / Н.Ф. Ефремова // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2004. – № 5. – С. 19-22.
9. **Мазурик О.В.** Освітній аудит як механізм підвищення ефективності функціонування системи освіти / О.В. Мазурик // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. – 2010. – № 889. – С. 159-162.
10. *Булах І.Є.* Моніторинг якості освіти [Електронний ресурс] / Ірина Булах. – [2001]. – [78 с.]. – Режим доступу: http://www.irf.ua/files/ukr/programs_edu_ep_328_ua_meqfv.doc.
11. *Зельницький А.М.* Вища військова освіта – проблеми гарантування якості / А.М. Зельницький // Вісник Національного університету оборони України. – 2012. – № 1(26). – С. 23-25.
12. *Закон України* “Про вищу освіту” від 17 січня 2002 р., № 2984 // Офіційний вісник України. – 2002. – №8. – С. 1-43.
13. *Гнезділова К.М.* Шляхи оцінювання якості вищої освіти / е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку» / Архів номерів / №2, 2009.
14. *Канивец П.И.* Модели и методы оценки качества подготовки и повышения конкурентоспособности специалистов: дис. на соискание науч. ст. канд. эконом. наук: 08.00.13 / Павел Илларионович Канивец. – Новочеркасск, 2004. – 230 с.
15. *Кісіль М. В.* Моніторинг як складова системи управління якістю вищої освіти / М.В. Кісіль // Розвиток публічного адміністрування на засадах менеджменту: Європейський контекст: матеріали міжнародної наук.-прак. конференції. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2009. – С. 188-190.

А.Н. Зельницкий, кандидат педагогических наук, профессор,
О.О. Пашкова
Национальный университет обороны
Украины имени Ивана Черняховского

МОНИТОРИНГ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ВОЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье рассматривается проблема мониторинга в системе высшего военного образования. Обобщены его основные задания, уровни функционирования в контексте образования, а также этапы проведения в соответствии с Постановлением Кабинета Министров Украины "Об утверждении Порядка проведения мониторинга качества образования". Определено, что объектами мониторинга в системе образования можно считать деятельность вуза, качество подготовки специалистов, квалификационный уровень научно-педагогических работников, содержательное наполнение учебных программ, учебников и т.п. Авторами разграничены понятия "контроль", "экспертиза", "аудит", которые можно считать составляющими мониторинга. Проанализированы понятия "качество образования", "качество образовательной деятельности" и "качество подготовки специалистов". Определено, что задачами высшего военного учебного заведения является подготовка компетентных военных специалистов и обеспечение качества предоставляемых услуг. Выделены основные составляющие интегральной компетентности выпускника высшего военно-учебного заведения. Сделан вывод, что мониторинг в системе высшего военного образования можно представить на трех уровнях, которые определяют систему высшего образования в целом, качество образовательной деятельности и качество подготовки военных специалистов. Авторами определены показатели и механизмы мониторинга в системе высшего образования, где механизмами является контроль, экспертиза, аудит, в зависимости от целесообразности применения.

Ключевые слова: высшее военное образование, качество подготовки военных специалистов, мониторинг, контроль, экспертиза.

A. Zelnytskiy, Candidate of Pedagogical Sciences, Professor,
O. Pashkova
National Defense University of Ukraine named after Ivan Chernyakhovskiy

MONITORING IN THE SYSTEM OF HIGHER MILITARY EDUCATION

This article deals with the problem of monitoring in the system of higher military education. Its main objectives, levels of functioning in the context of education and stages of are generalized in accordance with the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Procedure for monitoring the quality of education". The objects of monitoring in the system of education are determined and can be considered as activity of the higher educational establishment, quality of specialists preparation, qualifications of teaching staff, table of contents of the syllabus, textbooks and more. The authors delineated concepts of "control", "expertise", "audit", which can be regarded as components of monitoring. The concepts of "quality of education", "quality of educational activities" and "quality of specialists preparation" are analysed. Determined that the objectives of the higher military educational establishment are to prepare competent military professionals and ensuring quality of services.

The basic components of an integrated competency of graduating student of higher military establishment are distinguished. The main conclusion is that monitoring in higher military education can be represented at three levels that define the system of higher education in general, the quality of education and quality of military specialists preparation. The authors defined indicators and monitoring mechanisms in the system of higher education, which are control, expertise, audit, depending on the expedience of application.

Key words: higher military education, quality of military specialists preparation, monitoring, control, expertise.